

קבוע ליום 9.5.2017

- העותרים: 1. טספהיוט מדיו
2. אפוורקי טספאיסיוס
3. אלנעים מוחמד
4. עוסמאן מוחמד עלי
5. המוקד לפליטים ולמהגרים
6. האגודה לזכויות האזרח בישראל

כולם ע"י עו"ד עודד פלר
מ"משנה" – המרכז הקליני למשפט וחברה
בית הספר למשפטים ע"ש חיים שטריקס
המסלול האקדמי המכללה למינהל
שד' יצחק רבין 7 ראשון לציון
טל': 052-2541763 ; פקס: 077-4701563
דוא"ל: odedfe@colman.ac.il

נ ג ד

- המשיבים: 1. נציבת בתי הסוהר
2. מנהל "מרכז השהייה חולות"

ע"י פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים

עיקרי טיעון מטעם העותרים

לקראת הדיון בעתירה מתכבדים העותרים להגיש את עיקרי טיעוניהם. טענות העותרים נפרסו בכתב העתירה, ועל כן העותרים לא ישובו עליהן ויבקשו לראות בכתב העתירה חלק בלתי נפרד מעיקרי הטיעון. במסגרת מסמך זה יתייחסו העותרים בקצרה למספר היבטים שעלו בכתב התשובה.

1. עניינה של העתירה בשני אלה: ראשית, באיסור הגורף על הכנסת חפצים ל"חולות", להבדיל מקביעת רשימת חפצים מסוימים; שנית, בחובה לספק לשוהים ב"חולות" באופן שוטף, על פי בקשתם וככל צרכם, לבנים, גרביים, נעליים, מעילים, מגבות, מצעים, כריות, שמיכות, סבון, מוצרי גילוח, מוצרי ניקוי, חומרי כביסה, נייר טואלט וסוכר.

2. נזכיר בקצרה, כי על פי סעיף 32(א)(2) לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), תשי"ד-1954, מנהל המרכז, באישור הנציב רשאי לקבוע איסור על החזקת חפצים מסוימים. בעת הליך החקיקה הובהר

לכנסת על ידי נציגת הממשלה, יוזמת החקיקה, כי המרכז עתיד להיות מרכז אזרחי, והסמכויות שיופעלו בעניין איסור הכנסת חפצים "אלו אותן סמכויות, שמופעלות כלפי כל אחד מאתנו בכניסה לקניון, למוסד חינוכי. אותן סמכויות שגרתיות, שנועדו להבטיח את שלומו של הציבור ואת ביטחונם של השהים במרכז." עוד הובהר: "בחפצים אסורים אנחנו מתייחסים לאותם חפצים, שאמנם לא הוגדרו בחוק כנשק, אבל למשל הכנסת אלכוהול או הכנסת אלות לתוך השטח של מרכז השהיה, עשויה לסכן גם את השהים וגם את המבקרים ולכן חשבנו שיש מקום להסמיך את שב"ס, כשהוא יראה לנכון לקבוע הוראות מהסוג הזה, לקבוע הוראות מהסוג הזה. אני רוצה להבהיר, שהסמכויות בעיקרן יופעלו בכניסה למתקן באופן שגרתי. בתוך המרכז יופעלו הסמכויות רק על בסיס חשד לביצוע עבירה לנשיאת נשק או חפץ אסור. בתוך המרכז לא מופעלות סמכויות, אנשים מסתובבים באופן חופשי." (ר' סעיף 28 לעתירה).

3. בתשובתם לצו על תנאי אין המשיבים מתייחסים לכך כלל. כל שהם מודיעים הוא כי לצד רשימת האיסורים הכלליים, שעליהם הודיעו בתגובתם עובר לדיון הקודם, פירטו רשימת חפצים שמותר להכניסם למתקן. עם זאת, המשיבים אינם מבהירים מדוע לצד חפצים מסוימים שהתירו את הכנסתם, נותרו בעינם קטגוריות רבות כל-כך בגדר חפצים אסורים, ומדוע כלל הללו אסורים: אמצעים טכנולוגיים; מכשירי חשמל; אמצעים להשמעת מוסיקה; צעצועים; ציוד ומכשירי ספורט; כלי נגינה; ריהוט; אביזרי מין; חומר פורנוגרפי; כלי עישון; בקבוקי שתייה; אלכוהול במידה שתקבע ולצריכה אישית; בעלי חיים, וכיצד כלל בעלי חיים נופלים בגדר "חפצים".

4. ועוד – המשיבים מפרטים פרטי ציוד שמותר להכניסם, ואינם מבהירים האם כלולים בהם מכשירי כתיבה, חומרי יצירה ואומנות, מסמכים וכו'. הם מוספים ומציינים, כי במקרים בהם יש ספק בדבר שיוכו של חפץ לאחת הקטגוריות האסורות, העניין יובא להכרעת מנהל המרכז, שייתן החלטתו בתוך שבעה ימים לכל המאוחר. עם זאת, המשיבים אינם מבהירים היכן יוחזק החפץ עד להכרעת מנהל המרכז באופן שלא ייפגע, שהרי לשהיה במרכז אין היכן להחזיקו עד להכרעה. זאת בכלל, ובפרט כאשר חפצים נמסרים בכמות גדולה כתרומה בסופי שבוע (בעתירה הובאה דוגמה לספרים שהובאו בסוף השבוע, והשהים לא הורשו להכניסם).

5. המשיבים איתנים בדעתם שלא לאפשר הכנסת מוצרי ניקוי, הגיינה וטיפוח בכל צורה ובכל מרקם (לרבות סבון, שמפו, קרם לחות, בושם, משחת שיניים, קרם לחות, סכין גילוח ועוד). לטענתם, מיכלים של מוצרי הגיינה וטיפוח יכולים לשמש להברחת סמים ואלכוהול. עם זאת, המשיבים אינם מפרטים ולו אירוע אחד מאז הקמת מרכז השהיה ועד היום, שבו הוברח למתקן דבר מה בתוך מוצרי הגיינה וטיפוח. הטעם לכך פשוט – זה לא קרה מעולם, שכן המשיבים מעולם לא התירו הכנסתם של חפצים אלה.

6. עוד נטען, כי השהים במרכז יכולים לרכוש מוצרי ניקוי והגיינה במרכזי המכר, וכי אפשר לגוון ולהוסיף פרטים כאלה ואחרים, ובתוך כך גם בתחום מוצרי ניקוי והגיינה, שלגביהם אין כל הגבלה על שימוש, "ואף לא על הגיוון והמבחר". בעניין זה אין המשיבים מבהירים האם מרכזי המכר ערוכים להביא מוצרים לבקשת כל שוהה ושוהה על פי רצונו והעדפותיו, ולא בכדי. זאת ועוד, במרכזי המכר יכולים השהים לרכוש, על חשבונם ומתקציבם הדל מאוד את המוצרים הנמכרים שם, בעוד שמחוץ למרכז הם יכולים להביא גם ציוד שניתן להם כתרומה או נרכש בזול. משמעות הדברים הנה שעל מבקשי המקלט השהים במרכז לבחור בין יציאה ממנו – הכרוכה בעלות כספית לא מבוטלת – לבין רכישת מוצרים במרכז המכר, משום שהמשיבים אוסרים עליהם לקבל מוצרים אלה או לקנותם בחוץ ולהכניסם.

7. הראש השני לעתירה, כאמור, עניינו הציוד הבסיסי הדל שניתן לשהים במרכז, או לא ניתן כלל. בכתב התשובה נטען, כי "נתונים שנאספו בידי הנהלת מרכז השהייה מלמדים כי לא נרשמו תלונות על מחסור בחומרי ניקוי ובציוד הגיינה". ואולם, המשיבים מעלים טענה זו על דרך הסתם, ואינם מציגים את הנתונים שנאספו וכיצד נאספו. הם אף אינם מפרטים אלו חומרי ניקוי הם מספקים לשהים במרכז. הפנייתם של השהים למרכזי המכר, כאמור בכתב התשובה, מלמדת מעצמה, כי לשיטתם של המשיבים על השהים לדאוג לכך בעצמם על חשבון הכנסתם בסך 16 ₪ ביום. המשיבים אינם מספקים ציוד ניקוי והגיינה אישית לשהים במרכז (סבון, שמפו, מוצרי גילוח ועוד, כמבוקש בעתירה).

8. העותרים פנו למשיבים בדרישה לפרטים נוספים בעניינים אלה ונוספים, ועודם ממתנינים לתשובתם.

העתק הדרישה לפרטים נוספים מצ"ב ומסומן א'.

9. נשוב ונדגיש, כי טענותיהם של המשיבים על כך שלשהים לא חסר דבר, נאמרות מן הפה אל החוץ. בעתירה הובאו תצהיריו של העותר 1 על הציוד הדל שניתן בצמצום, והציוד הרב שלא ניתן. לדברים אלה מצטרפות עדויותיהם של שוהים במתקן כיום. מר גברהמדן נגאש מצהיר לאחר שהוצגה בפניו התגובה שהוגשה על ידי המשיבים עובר לדיון:

"מעבר לכך [לציוד שניתן בקליטה, ע"פ], לא מסופקים מוצרים במהלך השהות במתקן. סבון, דאודורנט, כלי גילוח, שמפו, משחת שיניים – מעולם לא חילקו לנו, לא לי ולא לחבריי במהלך שהותנו. לא מזמן ביקשתי סבון ממנהל האגף שלי, והוא אמר שרק חדשים שהגיעו לחולות, ועוד לא קיבלו דמי כיס, יכולים לקבל. אחרים, הוא אמר, שכבר קיבלו דמי כיס, שיקנו עם הכסף.

כן מחלקים לנו נייר טואלט, אבל גם זה במידה קצובה. פעם נגמר לנו וביקשתי ממנהל האגף, והוא אמר לי לחכות לחלוקה בשבוע הבא.

ידוע לי על מוצרים שמסופקים במועדונית – בבוקר ובלילה נותנים לנו קילו סוכר וקופסת קפה. אסור להציא אותם מהמועדונים ומותר להשתמש רק שם. הכמות לא תמיד מספיקה – באגף יש 280 איש, ורק שני מועדונים. ביקשתי כמה פעמים מהסוהרים שישלימו את הכמות כשנגמר – יש סוהרים שאכן נתנו לי עוד, אבל יש שאמרו לי שזה מה שיש ושאחכה לחלוקה הבאה.

נאמר לי שלאחרונה הופיעה במכבסה שקית אבקת כביסה. אני מעולם לא ראיתי אבקת כביסה לפני כן וגם לא חילקו לנו. העובד במכבסה אמר, לפי מה שופר לי, שזה מיועד למי שאין לו אבקת כביסה, אבל לכולנו אין, ואנחנו קונים. הבנתי בכל מקרה שמדובר בכמות חלקית, כנראה כמה קילוגרמים בודדים.

בנוסף מסופקים מטאטא ומגב לניקוי החדר, ופעם בשבוע נותנים גם אקונומיקה וסבון רצפה. הכמות לא מספיקה לניקוי יומי.

בכניסה למתקן מקבלים כלי מיטה, באופן חד פעמי. מגבות לא מחלקים, למיטב ידיעתי.

מעבר לגופיה והתחתונים שמקבלים בכניסה, לא מחולק ביגוד במתקן. ידוע לי שאפשר לבקש ולקבל מעילים שצריך להחזיר בסוף השהות במתקן. אני לא רוצה ללבוש משהו שהרבה אנשים לבשו, ולכן לא ביקשתי. ידוע לי גם שמי שעובד במתקן מקבל נעליים לצורך העבודה – להבנתי מחזירים אותן בסוף העבודה.

נאמר לי שלדברי שב"ס אפשר לבקש מוצרים מהסוהרים. כאמור, אני ביקשתי בעבר ממנהל האגף סבון ונאמר לי שבשביל זה יש לי דמי כיס. לגבי סכיני גילוח הוא אמר לי פעם שזה מסוכן ואסור. בנוסף, קיבלתי מוצרים, כמו סוכר, מהסוהרים, תלוי בסוהר. לכן אני חושב שיש פער גדול בין המציאות לבין איך שהיא מוצגת.

נאמר לי גם שאפשר לבקש עוד מוצרים מהעובדים הסוציאליים במתקן. כך למדתי רק היום, זו הפעם הראשונה ששמעתי זאת. מעולם לא הייתי צריך עובד סוציאלי,

ולכן לא ניגשתי אליו, ותמיד נאמר לנו ללכת אליו רק אם יש לנו בעיה בראש או משהו כזה. לא היה עולה בדעתי ללכת לעובד סוציאלי בשביל סבון."

העתק תצהירו של מר נגאש מצ"ב ומסומן ב'.

10. מר הגוס טאקלה הצהיר גם הוא בתגובה לתגובתם של המשיבים לעתירה, שהוגשה עובר לדיון:

"משב"ס מקבלים מעט מאוד: סוכר, קפה ותה נגמרים עד הצהריים. לא מקבלים אבקת כביסה. כל חדר מקבל חצי בקבוק חומר ניקוי לשבוע. כל חדר מקבל 8 גלילי נייר טואלט לשבוע עבור 10 אנשים. כשמבקשים תוספת לציוד – אומרים שאין.

חוסכים פה. לא מתירים להפעיל את מייבש הכביסה, כי זה כרוך בחשמל. דורשים מאיתנו לאסוף כביסה מכמה אנשים כדי למלא יחד את מכונת הכביסה, ולא להפעיל אותה בפחות מ-10 ק"ג.

הציוד שנותנים לנו – משומש (מעילים, שמיכות, מצעים וכו').

אנחנו מתלוננים כל העת על מחסור בציוד, אבל זה לא עוזר. לא נפנה בעניין לעובדת סוציאלית. זו לא בעיה סוציאלית. זו בעיה של המקום."

העתק תצהירו של מר טאקלה מצ"ב ומסומן ג'.

11. על חיי הדלות והמחסור ב"חולות" מעידים גם מר יחישאלו גברימיקאל חגוס ("אני תלוי בדמי הכיס שנותנים לי – 16 שקל ליום. [...]) עם הכסף הזה אני קונה סוכר, סבונים, קפה ומוצרים בסיסיים אחרים שלא נותנים פה. אני קונה סיגריות, סבון כביסה וכמעט שלא נשאר לי כלום אחרי זה, וגם לזה זה בקושי מספיק"; מר סלומון סיום דניאל ("אני זקוק לכסף עבור סבון כביסה, סבון גוף, סבון גילוח וקרם גילוח, קפה, תה, סוכר. [...]) אני זקוק לכסף כדי לקנות בגדים חמים. כרגע אני מבקש בגדים מחברים כשקר לי מדי"; ומר גברקידאן אניט ("כל החורף היה לי רק מעיל אחד, והוא לא היה חם מספיק").

העתק תצהירו של מר חגוס מצ"ב ומסומן ה'.

העתק תצהירו של מר דניאל מצ"ב ומסומן ו'.

העתק תצהירו של מר אניט מצ"ב ומסומן ד'.

12. מכל הטעמים המפורטים בעתירה ובעיקרי הטעון מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו מוחלט.

7 במאי 2017

עודד פלר, עו"ד

ב"כ העותרים